

Juridik och etik - vid digitalisering av socialtjänsten

Vitalis 2019
Evamaria Nerell

22 maj 2019

Innehåll

- **Varför ska vi digitalisera**
- **Etik juridik = SANT**
- **Etiken**
- **Juridiken**

Etik ♥ juridik = sant!

- Agilt tankesätt
- Beroende av varandra

Exempel:

- 1200-talet – år 2018
- Alabama

Vad är etik?

- **Studie av moraliska fenomen och föreställningar**
- **Värderingar och normer**
- **Reflektera över olika dilemman**
- **Vad är en god handling och vad är en god människa?**
- **Vilka normer är rimliga och väl underbyggda?**
- **Pröva och klargöra olika handlingsalternativ**
– för eller mot

Varför talar vi om etik?

- **Belysa frågor och olika möjligheter, utifrån den enskildes upplevelser och situation!**
- **Vems värderingar och preferenser programmerar vi in i systemen?**
- **Hur gör vi idag?**

Digitaliseringen hjälper oss att arbeta normkritiskt

Bortse från våra egna normer och istället utgå från patienten/brukarens verkliga behov och situation.

En jämlik vård och omsorg arbetar med bedömningar och insatser oavsett kön, ålder, bostadsort, kultur, religion, etnisk bakgrund, sexuellt uttryck eller socioekonomisk status

Teorier i etiken

Martha Nussbaum (Canada)

Utgår från människans 10 individuella basala funktionella förmågor.

Erik Blennberger

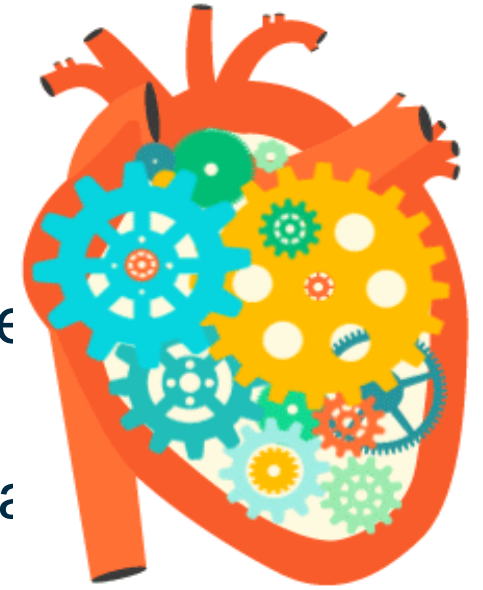
Utgår från utifrån professionens bemötande av brukare.

Lars Sandman

Ett verktyg för att arbeta med etik i praktiken.

Kunskap och stöd

- **Socialstyrelsen & MFD:** Etik och integritet vid införande av välfärdsteknik (webbutbildning)
- **Socialstyrelsen & MFD:** Möjligheter och risker för brukare, närstående samt profession och verksamheter
- **Vårdanalys:** Patienters inställning till användningen av digitala uppgifter ur ett integritetsperspektiv.
- **Smer:** Den kvantifierbara människan – att mäta sin hälsa (kroppsnära teknik och hälsoappar)

EU-kommissionens etiska riktlinjer för AI

Nyckelkrav för sju områden:

1. Mänsklig medverkan och tillsyn
2. Robusthet och säkerhet
3. Sekretess och styrning
4. Öppenhet
5. Mångfald
6. Icke-diskriminering och rättvisa
7. Samhälle och miljö
8. Ansvar

Slutsatser

- **Ur etiskt perspektiv är det oftast ingen skillnad på om det är välfärdsteknik eller annan insats det ska beslutas om**
- **Anhörigas och brukarens åsikter kan skiljas**
- **Svårt att ställa sig utanför sig själv – men det är socialtjänstens uppdrag att utgå från den person det berör**
- **Information, utbildning och diskussion – för att ta bort oro och risker**

Juridik

Juridiken är ett stöd för att:

- kunna **ge** rätt insatser
 - invånare **får** rätt insatser
- utifrån den värdegrund som vi har i socialtjänsten
- Nationell värdegrund för äldreomsorgen

Juridik vid digitalisering

- **juridiken är ett stöd vid all verksamhetsutveckling**
- **vid digitalisering uppstår nya frågetecken och nya områden som behöver stöd**
- **utmaningen är komplex: dokumentation, offentlighet och sekretess, data (personuppgifts-) behandling**

Färskt meddelandeblad!

Vilken lagstiftning och vilka bestämmelser som gäller beroende på hur välfärdstekniken tillhandahålls.

Meddelandeblad

Mottagare: landsting, kommuner, enskilda verksamheter enligt SoL, LSS och HSL

Nr 3/2019
Maj 2019

Välfärdsteknik inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården

...

Tabellen nedan ger en översiktlig bild av vilken lagstiftning och vilka bestämmelser som gäller beroende på hur tekniken tillhandahålls.

Vad är det	Huvudman	Enligt vilken lag	Individuell bedömning	Kostnad för enskild	Uppföljning	Tillsyn (extern)	Behov av dokumentation
Hjälpmiddel inom landstingets/kommunens hälso- och sjukvård	Landstinget eller kommunen ¹⁰	8 kap. 7 § HSL 12 kap. 5 § HSL SOSFS 2008:1 ¹¹	Ja	Varierar	5 kap. 4 § HSL, SOSFS 2008:1, SOSFS 2011:9 ¹²	IVO och LMV ¹³	Ja, under vissa förutsättningar ¹⁴
Insats enligt SoL	Kommunen	4 kap. 1 § SoL	Ja	I vissa fall ¹⁵	3 kap. 3 § SoL, SOSFS 2011:9	IVO	Ja, enl. SoL ¹⁶ och SOSFS 2014:5 ¹⁷
Finns tillgängligt i en vård och omsorgsmiljö	Landstinget eller kommunen	HSL, SoL, LSS	Nej	Nej	3 kap. 3 § SoL, 5 kap. 4 § HSL, 6 § LSS, SOSFS 2011:9	IVO	Ja, under vissa förutsättningar ¹⁸
Servicejänster för äldre	Kommunen	Befogenhetslagen ¹⁹	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
Hemtjänst via förenklad beslutsfattande	Kommunen	4 kap. 2a § SoL	Nej	Ja	4 kap. 2a § SoL	IVO	Ja, SoL ²⁰ och SOSFS 2014:4
Som bostadsanpassning	Kommunen	Lagen om bostadsanpassningsbidrag ²¹	Ja	Nej	Nej	Boverket	Ja, BFS 2018:12 ²²

Juridiskt stöd för dokumentation

Det juridiska stödet beskriver regelverket kring informationshantering och dokumentation utifrån gällande rätt. Stödet vänder sig till dig som arbetar i hälso- och sjukvården eller socialtjänsten. Texterna presenterar endast vissa huvuddrag i lagstiftningen på området. De innehåller förenklingar och är inte uttömmande. Det är författningstexten som gäller.

Jan 2018, dec 2018, nov 2019

Kommunicera över internet eller andra öppna nät (om att mejla enskild)

När du kommunicerar över internet, till exempel via e-post, med en patient eller en enskild finns en risk för att obehöriga kommer åt informationen. Det är varje organisations ansvar att behandla personuppgifter på ett säkert sätt.

Säker personuppgiftsbehandling i socialtjänsten

- **Det finns inte samma detaljeringsgrad i regelverken jämfört med hälso- och sjukvården**
- **Uppföljning 2019: Bristande skydd för personuppgifter i socialtjänsten**
- **Behövs ny reglering? Socialstyrelsen tagit fram underlag för vidare diskussioner.**

Referenser etik

Blennberger, Erik (2013) *Bemötandets etik*. Studentlitteratur.

Myndigheten för delaktighet (2015) Sandman, Lars. *Etik och nedsatt beslutsförmåga*. Rapport.

Nussbaum, M C. (1992) *Human Functioning and Social Justice: In Defense of Aristotelian Essentialism*. Political Theory, Volume 20, Issue 2 (May, 1992), 201-246.

Smer. (2017). *Den kvantifierbara människan*. Rapport.

Socialstyrelsen. (2019) *Välfärdsteknik inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården*. Meddelandeblad nr 3/2019.

Socialstyrelsen. (2017) *Välfärdsteknik - forskningsartiklar kring välfärdsteknik och en summering av de etiska aspekterna*. Rapport

Socialstyrelsen. (2016) *Etik och integritet vid införande av välfärdsteknik*. Webbutbildning.

Statens medicinsk-etiska råd. *Robotar och övervakning i vården av äldre – etiska aspekter*. (2014). Rapport.

Vårdanalys. (2017) *För säkerhets skull*. Rapport.

European Commission. (2019) *Ethics Guidelines for Trustworthy AI*. Draft.

Besök oss gärna – monter B04:12

TACK!

Kontakt:
evamaria.nerell@socialstyrelsen.se